

De gevolgen van drie decennia deeltijds werk voor vrouwen

Tot 1980 kende het arbeidsrecht enkel voltijdse werknemers. Deeltijdse werknemers konden tot dan moeilijk sociale rechten opbouwen. Sinds het begin van de jaren '80 zijn er veel deeltijdse jobs bij gekomen, vooral in sectoren waarin vooral vrouwen tewerkgesteld waren. Deze 'anderhalve job per gezin' was volgens het beleid een oplossing om gezin en werk beter te kunnen combineren. Tussen 1983 en 2012 groeide de deeltijdse arbeidsgraad bij vrouwen van 19,5% naar 43,5%. Deeltijdse arbeid is dus vooral een vrouwenzaak.

Deeltijdse werknemers ontvangen een lager loon dan voltijdse werknemers omdat ze minder uren presteren. Ook blijkt dat het uurloon van een deeltijdse werknemer trager evolueert dan dat van een voltijdse werknemer. Maar niet enkel het uurloon ligt lager, de functies liggen ook vooral in sectoren met lagere lonen.

Er blijven onrechtvaardigheden bij deeltijdse werkloosheid. Zo bestaan sinds 1982 de statuten 'vrijwillig en onvrijwillig deeltijdse werknemer'. De vrijwillig deeltijdse werknemer ontvangt enkel een deeltijds loon en de onvrijwillig deeltijdse werknemer is een volledig uitkeringsgerechtigde werkloze die een deeltijdse baan aanvaardt om aan de werkloosheid te ontsnappen, zonder het recht op een werkloosheidsuitkering te verliezen. Zij of hij combineert het deeltijdse loon met een aanvullende werkloosheidsuitkering.

Het statuut van de onvrijwillig deeltijdse werknemer werd al snel een last voor de Belgische schatkist. Daarom werd vanaf eind jaren '80 het recht op aanvullende werkloosheidsuitkeringen beperkt op meerdere vlakken. Ook werden tussen 1982 en 1993 vooral vrouwen geschorst van uitkeringen. In 1993 nam de regering het 'Globaal Plan' aan, dat onder meer de werkbereidheid van onvrijwillig deeltijdse werknemers in twijfel trok. Velen werden gelijkgeschakeld met vrijwillig deeltijdse werknemers, waardoor ze geen uitkering meer konden ontvangen. Daarna ontstond het statuut 'onvrijwillig deeltijdse werknemer met behoud van rechten met of zonder inkomensgarantie-uitkering' (IGU). Vooral werkzoekenden met gezinslast ontvingen ook zo een aanvullende uitkering op deeltijdse arbeid. Omdat slechts weinige vrouwen bekend staan als 'gezinshoofd' (dat zijn hun mannen meestal), hebben zij meestal geen uitkering in deze zin. Dit betekent een verlies aan inkomsten en dus ook aan autonomie.

Ook met betrekking tot het opbouwen van een leefbaar pensioen is deeltijdse arbeid geen goede keuze. De deeltijdse werknemer heeft zo slechts recht op een gedeeltelijk pensioen. Sommige niet-gewerkte periodes zoals werkloosheid, ziekte of invaliditeit kunnen met deeltijdse arbeid gelijkgesteld worden en dat betekent dat deze periodes meetellen voor de pensioenberekening. Voor 1993 kregen deeltijdse werknemers in verhouding evenveel pensioen als voltijdse werknemers. Na 1993 hebben deeltijdse werknemers met behoud van rechten en IGU evenmin verlies van pensioenrechten maar voor de deeltijdse werknemers met behoud van rechten zonder IGU is de gelijkstelling in de tijd begrensd. Dat betekent dat er pensioenrechten verloren gaan.

Niet enkel het aantal gewerkte en gelijkgestelde dagen is van tel, ook het feit dat het aantal deeltijds gewerkte dagen én de gelijkgestelde dagen worden samengedrukt tot voltijds gewerkte dagen. Dit heeft een gevolg voor de toegang tot bepaalde rechten, zoals bijvoorbeeld het vervroegd pensioen en het brugpensioen. Vrouwen voldoen veel minder aan deze voorwaarden dan mannen.

Tenslotte kondigt het federaal regeerakkoord van 2014 aan dat de IGU voor deeltijds werkenden opnieuw wordt berekend zoals vóór 2008. Na 2 jaar deeltijds werken met IGU, wordt deze toeslag met 50% verminderd. We kunnen besluiten dat het systeem van deeltijdse arbeid vooral uitgebouwd is voor vrouwen, die in de loop van de jaren en ook door de besparingsmaatregelen heel wat beroepsinkomsten gemist hebben.